

DEEL IT

Handleiding voor organisatoren

Een uitgave van Repair & Share vzw — 2020

REPAIR & SHARE

Fix what you can, share all you like

DEEL IT

Sociaal inclusief deelsysteem voor laptops

INHOUD

3	Vooraf
4	HET CONCEPT
5	AAN DE SLAG
6	DE PRAKTISCHE ORGANISATIE
6	Laptops verwerven
6	Een inventaris aanleggen
7	Laptops klaarmaken
7	<i>Klonen</i>
8	Laptops uitlenen
8	<i>Selectie leerlingen</i>
8	<i>Verdelen van de laptops</i>
9	VRIJWILLIGERS EN BUDDYWERKING
9	Vrijwilligersprofielen
9	Vrijwilligers werven
10	Vrijwilligers verzekeren
11	INFRASTRUCTUUR
11	Locatie
11	Organisatievorm
12	COMMUNICATIE
13	LEREND NETWERK
14	Colofon

Vooraf

We kunnen ons geen leven meer voorstellen zonder IT, en dat is ook steeds meer het geval in het onderwijs. Leerlingen worden verondersteld huistaken te maken op hun eigen computer, of online hun lessen te volgen. In kansarme gezinnen is dit niet evident. Niet iedereen heeft toegang tot internet, en er zijn veelal niet genoeg computers voor alle gezinsleden. Dit leidt tot een groeiende leerachterstand en sociaal isolement.

Vanuit die bezorgdheid ontstonden verschillende initiatieven die laptops verzamelen en uitdelen of uitlenen. Het vrijwilligersinitiatief Deelbaar Mechelen koos bewust niet voor het uitdelen van laptops, maar pionierde op vlak van een volwaardig deelsysteem.

Samen met Deelbaar Mechelen heeft Repair&Share beslist om een handleiding te ontwikkelen die uitlegt hoe dit systeem werkt. Via concrete tips helpen we jou, burgers, bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden op weg bij het organiseren van een eigen deelsysteem. We dopen dit systeem 'Deel IT', en schetsen hieronder de visie die achter dit concept zit. Met deze handleiding hopen we er mee voor te zorgen dat Deel IT binnenkort een breed bekend begrip is.

© Pexels

HET CONCEPT

Deel IT geeft afgeschreven laptops van bedrijven een **tweede leven** bij kansarme gezinnen die thuis niet beschikken over een laptop of internet. De kinderen / jongeren krijgen niet alleen toegang tot de laptop maar indien nodig ook een internet connectie en ondersteuning door een buddy om mogelijke problemen op te lossen. Toegang tot een laptop en internet verhoogt de kansen op een succesvolle schoolcarrière.

Daarnaast biedt Deel IT ook een oplossing voor het wereldwijde **E-waste probleem**. De groeiende productie en bijhorende afvalberg van elektrische apparaten vormt een steeds groter probleem. Het zorgt – vaak in het Zuiden – voor ecologische schade, sociale en economische ongelijkheid. Door gebruik te maken van apparaten die door bedrijven zijn afgeschreven (maar nog voldoende krachtig zijn om jonge scholieren verder te helpen met hun schooltaken) wordt er efficiënter omgesprongen met de schaarse grondstoffen.

We kiezen bewust niet voor een weggeefstelsel. Enerzijds omdat dit er vaak toe leidt dat laptops alsnog snel op de afvalberg belanden. Anderzijds omdat het schenken van toestellen niet volstaat om de digitale kloof te dichten. Kansarme gezinnen beschikken immers minder vaak over een goede netwerkverbinding en over kennis en middelen om laptops goed te onderhouden en te upgraden. Daarom is het inschakelen in een systeem van **lenen, mét service en ondersteuning** van cruciaal belang.

Bij Deel IT is het gezin geen eigenaar van de laptop, maar gebruiker van een dienst. Een technische ploeg en een **groep buddies** staan klaar om gezinnen te begeleiden en te helpen bij problemen. Als er problemen zijn met de laptop die niet meteen door de buddy kunnen opgelost worden, wordt er een wissel georganiseerd. Zo beschikt het gezin meteen over een nieuwe soortgelijke laptop.

Om ervoor te zorgen dat de laptops kunnen terechtkomen bij degene met de grootste nood, is het van belang om financiële drempels te vermijden. Idealiter worden de laptops dan ook gratis of tegen een heel kleine vergoeding aangeboden. Het Deel IT concept gaat uit van een **niet-commerciële insteek**.

AAN DE SLAG

Deze handleiding is bedoeld voor een breed gamma aan organisatoren van een Deel IT punt: burgers, organisaties, overheden, bedrijven en/of onderwijsinstellingen. Elke organisator kan uiteraard eigen accenten leggen, en elk project wordt best aangepast aan de plaatselijke situatie. Voor de schrijvers van deze handleiding is vooral van belang dat vertrokken wordt vanuit drie principes:

- x de laptops blijven in een deelsysteem
- x de gebruikers krijgen begeleiding en ondersteuning
- x de ambitie is om de levensduur van de apparaten te verlengen

Verder kan niet genoeg benadrukt worden dat stevige partnerschappen en voortdurend leren van elkaar van cruciaal belang zijn voor een duurzaam project. Deze handleiding is niet het einde, maar het begin van het verhaal. Via een community van onderling lerende projecten houden we de vinger aan de pols. We helpen elkaar om te groeien en onze werking te verbeteren (zie [‘Lerend netwerk’](#)).

“Om kwetsbare gezinnen op weg te helpen met een laptop was het voor ons heel belangrijk om in te zetten op een nauwe samenwerking met de Stad Mechelen, het Sociaal Huis, de scholen en ook Telenet. Als alle partners het maximum geven vanuit de mogelijkheden en de beperkingen van hun organisatie is er op het einde zoveel meer om te delen. Vanuit het enthousiasme van onze vrijwilligers zorgen we ervoor dat het plezant blijft om mensen vooruit te helpen in de digitale maatschappij.”

Kris Bauwelinck, Deelbaar Mechelen vzw

DE PRAKTISCHE ORGANISATIE

We beschrijven de praktische organisatie aan de hand van de werking van Deel IT Mechelen, opgestart onder de naam Digibib Mechelen.

Laptops verwerven

Er zijn 2 manieren om aan laptops te raken: door ze te krijgen of door ze te kopen.

Laptops krijgen

- ✗ Je kan een oproep doen naar de bedrijven in je buurt om hun afgeschreven laptops te doneren. Dat lukt het best als je dat met verschillende partners samen doet. Voor Deel IT Mechelen heeft de Stad Mechelen bijvoorbeeld een oproep gelanceerd.
- ✗ Je kan ook een oproep doen aan de bewoners van je gemeente om laptops te schenken. Ervaring in het Mechelse project leerde wel dat laptops van bedrijven interessanter zijn. Die zijn meestal allemaal hetzelfde model en dus makkelijker te klonen. Laptops die van particulieren komen, moeten vaak allemaal apart geïnstalleerd worden. Dat vraagt meer werk.

Laptops kopen

Wanneer je laptops gaat aankopen, zijn 'refurbished' laptops de meest circulaire keuze. Dat zijn tweedehands laptops die door de producent of verkoper volledig gecontroleerd, gerenoveerd, schoongemaakt en/of hersteld werden om vervolgens in een zo goed mogelijke staat weer te koop aangeboden te worden. Zo koopt Deel IT Mechelen laptops aan bij D4Y (Digital for Youth).

In het online document [Bestelproces Digital for Youth](#) kan je het bestellingsproces vinden.

Een inventaris aanleggen

Het is belangrijk dat er een overzicht bestaat van de laptops die in bezit zijn van het Deel IT punt. Deel IT Mechelen doet dit via een open source webapplicatie die vrij te downloaden is.

Dit is de [link](#) naar deze webpagina. Er is bij Deel IT Mechelen bovendien een interne handleiding die wordt gedeeld met geïnteresseerden.

Verder is het belangrijk dat de status van de laptops in de inventaris goed bijgehouden wordt.

Laptops klaarmaken

Klonen

Om tijd te winnen bij het klaarmaken van de laptops, kan je laptops klonen. Voor het klonen maak je eerst een “master”. Dit is een laptop die je installeert en waar je alle benodigde software opzet. Wat precies nodig is qua software spreek je best af met de scholen of je maakt een “multi-inzetbare” laptop, dwz reeds voorzien van veel software. De gebruiker kan kiezen welke toepassingen hij/zij gebruikt. Nadien maak je een soort foto van de “master”computer, via een kloonprogramma. Deel IT Mechelen maakt gebruik van het kloonprogramma *Clonezilla* om deze foto te maken. Deze foto kopieer je dan naar de andere computers. In de [handleiding klonen](#) vind je meer informatie.

[Handleiding installatie op Clonezilla + opzetten server](#)

© Deelbaar Mechelen

Laptops uitlenen

Selectie leerlingen

Om de digitale kloof te verkleinen is het belangrijk dat de laptops bij kwetsbare kinderen thuis terecht komen, en niet in een gemeenschappelijk schoollokaal. Welke kinderen nood hebben aan een laptop kan worden bepaald door de partners waarmee je samenwerkt, zoals een school, een sociale organisatie (bv. Welzijnsschakel) of een stads- of gemeentedienst (bv. OCMW).

Verdelen van de laptops

Bruikleencontract

Er is een bruikleencontract nodig tussen de organisatie die de laptops uitleent en de persoon die de laptop ontleent. Dit contract wordt in tweevoud opgemaakt. Het is belangrijk te vermelden dat de laptop op het eind van het schooljaar teruggegeven moet worden. Op dit bruikleencontract schrijf je ook het nummer van de laptop.

Enkele voorbeelden van bruikleencontracten:

- x [Bruikleencontract stad Mechelen](#)
- x [Bruikleencontract + informatiebrief ouders Sint-Pietersschool](#)

Het ontlenen van laptops is bij Deel IT Mechelen gratis. In principe kan een boete worden geheven bij niet teruggave. De aanpak hierrond kan per project verschillen.

GDPR – wetgeving privacy

Belangrijk is dat je goed bijhoudt welke laptop aan wie werd uitgeleend en wat de contactgegevens zijn van de persoon aan wie de laptop werd uitgeleend. In het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (GDPR) dien je de toegang tot die privé-gegevens af te schermen. Denk eraan om personen (bv. het bruikleencontract) toestemming te vragen om hun gegevens bij te houden.

Er zijn 3 plaatsen om data bij te houden:

1. Inventaris: naam van de organisatie/partner die de laptops ontleent – Gebeurt door het Deel IT punt.
2. Excel-document: koppeling laptop met ontlener – Gebeurt door de verdeler (Deel IT of partner)
3. Bruikleencontract: koppeling laptop met ontlener – Gebeurt door de verdeler (Deel IT of partner)

Proces (verdelen van de laptops)

Op het vlak van de flow van het uitlenen, is al heel wat waardevolle ervaring opgedaan bij Deel IT Mechelen. In dit online [document](#) vind je meer info over het uitlenen van laptops (en teruggave).

VRIJWILLIGERS EN BUDDYWERKING

Vrijwilligersprofielen

Deel IT Mechelen draait op een groep enthousiaste vrijwilligers. Een gemeente, organisatie of school kan naast vrijwilligers ook betaalde medewerkers in het Deel IT punt engageren.

Of je nu met personeel of vrijwillige medewerkers werkt, je hebt in elk geval verschillende profielen om een Deel IT punt te runnen:

- x **Organisatie-ontwikkelaars:** enkele mensen die de visie van het project bewaken, contacten leggen met nieuwe potentiële partners en mogelijke opportuniteiten voor het project zoeken.
- x **ICT'ers:** een groep mensen die de hard- en software van de laptops op punt zetten voor ze ontleend worden. Zij kunnen ook ondersteunen bij technische problemen met de ontleende laptops.
- x **Buddies:** Kinderen uit kwetsbare gezinnen kunnen in hun eigen gezin vaak niet terugvallen op expertise of ondersteuning bij problemen met de laptop. Een buddy kan dit opvangen door als vertrouwenspersoon op te treden. Bij technische problemen met de laptops kan de buddy contact opnemen met de ICT-ers. Buddies kunnen vrijwilligers zijn, maar ook klasleraren, zorgleerkrachten, zorgcoördinatoren, jongerenwerkers, opbouwwerkers, familieleden...
- x **Technische buddies:** Heb je een groot aantal ontleners, dan is het soms moeilijk om voor elk kind een vertrouwenspersoon te voorzien. Bij Deel IT Mechelen werken ze daarom met twee soorten buddies. Naast de gewone buddies, zijn er ook technische buddies. Deze buddies worden ingeschakeld als mensen melden dat ze problemen hebben met de laptop. Zij doen vooral technische ondersteuning, maar zijn geen vertrouwenspersoon van de kinderen.

Deel IT Mechelen schreef voor deze aparte groep van buddies een handleiding met FAQ's.

Een voorbeeld met een meer gedetailleerde uitwerking van de verschillende profielen vind je in dit online voorbeeld vrijwilligersprofielen.

Vrijwilligers werven

Je kan vrijwilligers werven via de partnerorganisaties en via websites met vrijwilligersvacatures zoals www.11.be en www.vrijwilligerswerk.be. Deel IT Mechelen vond ook heel wat vrijwilligers door te werven op evenementen zoals Autoloze Zondag, de Duurzaamheidsmarkt, een jobbeurs voor IT'ers van de VDAB...

“We merken in de praktijk dat de gezinnen die een laptop ontlenu via het deelsysteem, enorm gebaat zijn bij de persoonlijke ondersteuning die bij een deelsysteem hoort. Sommige gebruikers weten niet goed hoe ze met dat apparaat aan de slag moeten. Als het toestel niet meer werkt, hebben niet alle gebruikers budget voor een hersteldienst. Zo bestaat het gevaar dat een toestel gewoon in de kast belandt en dat de gebruiker dit niet durft toe te geven. Bij een deelsysteem wordt de computer minder een bezits-object, meer een 'functie'. Er hoeft ook geen schaamte meer te zijn voor het niet functioneren. Er wordt gewoon samen gezocht naar een oplossing, en als het moet naar een nieuw toestel.”

Joke Jannes, Deelbaar Mechelen

Vrijwilligers verzekeren

Werk je met vrijwilligers, dan is het best om ervoor te zorgen dat je een vrijwilligersverzekering hebt. Deze verzekering dekt doorgaans de burgerlijke aansprakelijkheid van vrijwilligers tijdens de uitoefening van het vrijwilligerswerk en ongevallen van vrijwilligers tijdens hun verplaatsing van en naar de vrijwilligersactiviteit. Voor heel wat organisaties is het wettelijk verplicht om een vrijwilligersverzekering te nemen. Meer uitleg hierover vind je op www.vlaanderenvrijwilligt.be/vrijwilligers-verzekeren.

Heeft je eigen organisatie of één van je partnerorganisaties al een vrijwilligersverzekering, zorg dan dat de vrijwilligers van je Deel IT punt hierin opgenomen worden.

Heeft geen van de partners een vrijwilligersverzekering, dan vind je op bovenstaande website een aantal tips waarop je moet letten als je een verzekering afsluit.

Feitelijke verenigingen en opstartende vzw's kunnen intekenen op de gratis vrijwilligersverzekering van de Vlaamse overheid. Daarmee kunnen ze jaarlijks 1.000 vrijwilligersuren verzekeren. Deze verzekering biedt een goede dekking, maar er komt wel veel administratie bij kijken: je moet telkens 48u voor een vrijwilligersactiviteit registreren dat je een vrijwilliger inzet. Doordat je niet meer dan 1.000 vrijwilligersuren kunt laten verzekeren, is deze verzekering enkel bruikbaar voor kleine Deel IT punten. Meer info over de gratis vrijwilligersverzekering vind je op www.vlaanderenvrijwilligt.be/gratis-vrijwilligersverzekering

INFRASTRUCTUUR

Locatie

Om een Deel IT systeem te runnen heb je een basis aan infrastructuur nodig. Deze bestaat uit:

- x een lokaal waar laptops bewaard kunnen worden
- x minstens 1 computer die als kloonserver kan dienen
- x minstens 1 (netwerk) switch met minstens 10 poorten. Het aantal poorten bepaalt hoeveel laptops er tegelijkertijd gekloond kunnen worden.
- x Internet op de locatie waar je de laptops klaarmaakt (om te klonen)

Zorg dat je een brandverzekering hebt voor het lokaal dat je gebruikt. Huur je een pand, dan staat meestal in de huurovereenkomst of je zelf nog een brandverzekering dient af te sluiten, of of dit al in orde is gebracht door de eigenaar. Is dit niet duidelijk, vraag dat dan zeker na.

Heb je een grote stock van laptops, dan kun je ook overwegen om een verzekering tegen inbraak en diefstal af te sluiten.

Organisatievorm

Ideaal gezien moet je om een Deel IT punt te starten geen nieuwe juridische structuur opzetten, maar kan je vertrekken van een bestaande vereniging of instelling. Het hebben van rechtspersoonlijkheid is nuttig bij het aanvragen van subsidies en het afsluiten van verzekeringen, maar is niet altijd een must.

Als je ervoor kiest om een eigen juridische structuur op te zetten, dan is een vzw oprichten een logische stap. Hierover vind je handige informatie bij [SCWITCH](#).

COMMUNICATIE

Je communicatie naar de doelgroep zal natuurlijk op maat zijn, bv. via de school, magazine van de stad/gemeente, partnerorganisaties, OCMW, CAW...

Verder kan je ervoor kiezen om je project breder in de kijker te zetten via sociale media of een website. Dat is zeker belangrijk als je zoekt naar subsidies.

Het oprichten van een Deel IT punt en het aansluiten bij het bredere netwerk is gratis.

Wel wordt verwacht dat elk project dat zich Deel IT punt noemt, zich achter de visie schaaft en de visuele identiteit die Deel IT biedt zoveel mogelijk over te nemen.

Hiertoe ontwikkelde Repair&Share volgend materiaal:

- x een logo
- x een banner waarop je je eigen stad/gemeente kan aanvullen
- x een banner voor onderaan mails
- x een instagram / twitter tegel
- x een template voor een basis flyer

LEREND NETWERK

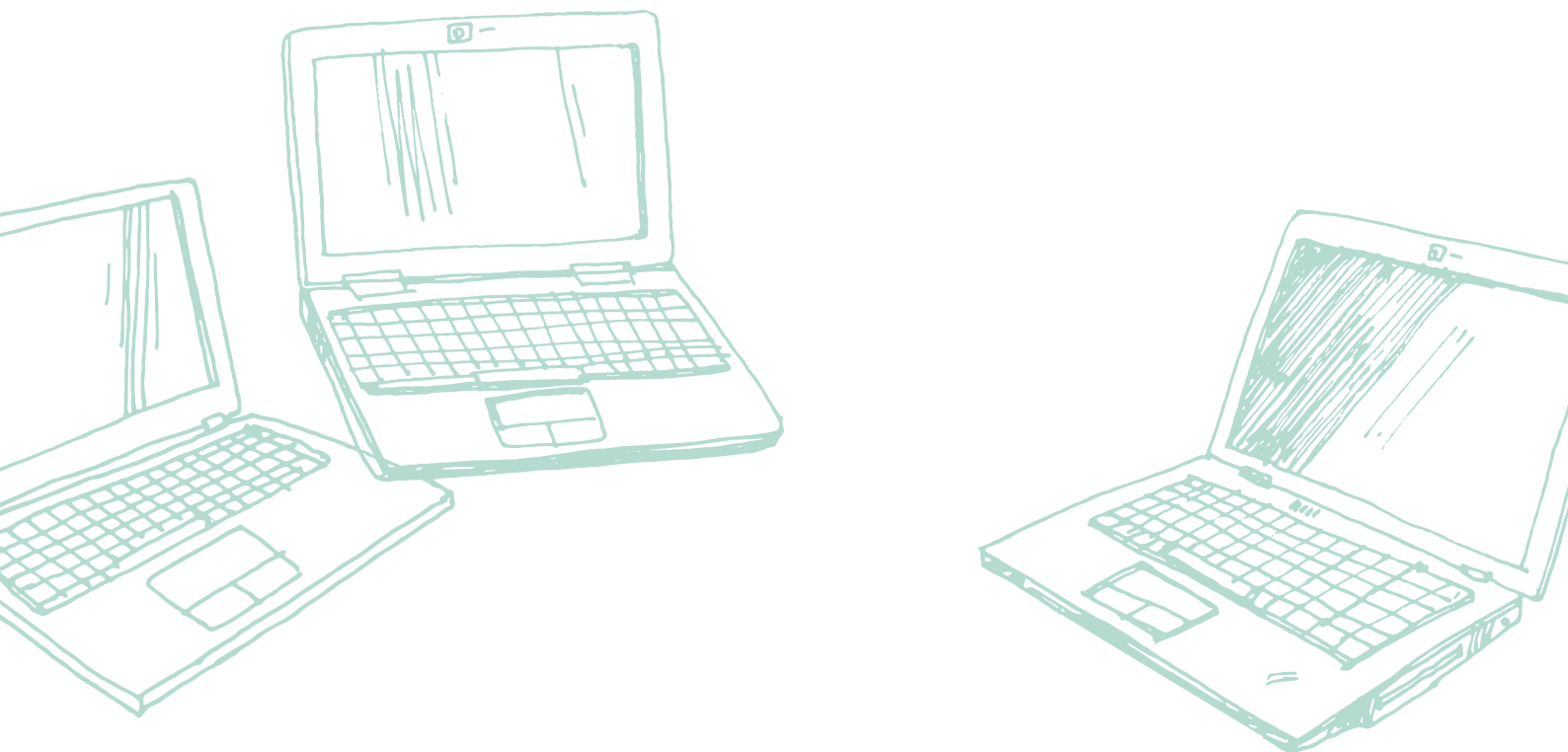
Een eigen Deel IT punt ontwikkelen gaat niet over één nacht ijs, en ook onderweg zal je graag bijsturen en leren van anderen. Repair&Share organiseert daarom lerende netwerken en biedt ondersteuning waar nodig. Wil je toegang tot het online vraag- en antwoordplatform of info over de andere activiteiten van het lerend netwerk van Deel IT? Stuur een mail naar info@repairshare.be.

Veel succes!

Repair&Share en Deel IT Mechelen

“Samenkomen met andere mensen die deelinitiatieven runnen is heel inspirerend. Als je aan tafel gaat zitten met collega's van andere projecten, voel je de energie en de nieuwe ideeën opborrelen. Zien hoe iedereen de dingen op een heel eigen manier aanpakt, uitwisselen waar de uitdagingen liggen, samen naar oplossingen zoeken en gewoon fier kunnen zijn over wat we samen verwezenlijken, dat geeft een boost.”

Inez Louwagie, Repair&Share

Colofon

Deze handleiding is een uitgave van Repair&Share in samenwerking met Deel IT Mechelen.

Met dank aan de medewerkers van Deelbaar Mechelen voor hun input en het delen van hun kennis.

Met deze handleiding geven we opstartende Deel IT-projecten graag een duw in de rug. De tekst is vrij beschikbaar onder de Creative Commons-voorwaarde: Naamsvermelding Repair&Share – NietCommercieel gebruik – GelijkDelen.

**REPAIR
& SHARE**

